

Jogforrások II.

Alkotmányjog 1. előadás
2017. március 9.
Bodnár Eszter

A jogszabályok érvényessége

A jogszabályok érvényessége

1. Jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv vagy személy alkotta meg
2. Jogszabályi hierarchiába való illeszkedés
3. Eljárási szabályok betartása a jogalkotás során
4. Jogszabály kihirdetése

A jogszabály hatálya és módosítása

A jogszabály területi hatálya

- jsz területi hatálya Magyarország területére, az önk.r. területi hatálya a helyi önközigazgatási területére terjed ki
- jsz területi hatályát a jsz-ban akkor kell kifejezetten meghatározni, ha a fentitől eltérő területre vonatkozik

A jogszabály személyi hatálya

- jsz személyi hatálya kiterjed:
 - a) Magyarországon területén a természetes és jogi személyekre, a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre, valamint a Magyarországon területén kívül a magyar állampolgárokra
 - b) önk.r. esetében az önkormányzati területén a természetes és jogi személyekre, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre

A jogszabály hatálybalépése 1.

hatálybalépés időpontja lehet:

a) naptári nap

- főszabály: kihirdetést követő valamely nap
- ha a szabályozás célja másként nem érhető el, a kihirdetés napjának órájában is meghatározható (nem lehet korábbi, mint a kihirdetés időpontja)

b) jövőbeli feltétel bekövetkezte (a feltétel bekövetkezéséről a naptári napjának megjelölésével miniszter a Magyar Közlönyben egyedi határozatot tesz közzé, a jegyző pedig egyedi határozatot tesz közzé az önk.r. kihirdetésére vonatkozó szabályok szerint)

Kivételesen: hatálybalépéséről más törvény rendelkezik

45. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

100. § Ez a rendelet a kihirdetését követő hónap 15. napján lép hatályba.

45. § Ez a rendelet 2011. január 1-jén lép hatályba.

Ez a törvény a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását kihirdető törvény hatálybalépésének napján lép hatályba.

A jogszabály hatálybalépése 2.

- egyes rendelkezések hatálybalépésére különböző – a jsz hatálybalépését követő – időpontokat is meg lehet állapítani
- jsz a hatálybalépése napjának kezdetén lép hatályba

Jogszabály szövegének megváltoztatása

- a) módosítás
- b) még hatályba nem lépett jsz vagy jsz-i rendelkezés megváltoztatása
- c) hatályon kívül helyezés

Jogszabály módosítása

- jogalkotói hatáskörrel rendelkező szerv
- jogszabállyal, a módosítás kimondásával
- tételesen megjelölve a módosítani kívánt jsz-i rendelkezést

„Ahol jogszabály az Országos Vízügyi Hivatalt említi, ott Országos Vízügyi Főfelügyelőséget kell érteni.”

Sommás módosító rendelkezés:

„Ahol jogszabály állandó lakóhelyet említi, azon a továbbiakban lakóhelyet (lakcímet) kell érteni.”

A sommás módosító rendelkezés által érintett egyik jogszabályi rendelkezés:

„14. § A természetes személyek az állandó lakóhelyük szerint jogosultak a szakorvosi ellátás igénybevételére.”

A fenti jogszabály rendelkezés jogszabálygyűjteményben megjelenő szövege:

„14. § A természetes személyek a lakcímük szerint jogosultak a szakorvosi ellátás igénybevételére.”

132. § A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 6. § (1) bekezdésében a „társadalmi szervezettel” szövegrész helyébe az „egyesülettel” szöveg lép.

Hatályba nem lépett jogszabályi rendelkezés megváltoztatása

- nem hatályos jsz vagy jsz-i rendelkezés nem módosítható és nem helyezhető hatályon kívül, helyette:
- (ha a szabályozás célja másként nem érhető el) a kihirdetett, de még hatályba nem lépett jsz-i rendelkezés a kihirdetett szövegtől eltérő szöveggel lép hatályba vagy jsz-i rendelkezés nem lép hatályba

92. § A befektetési alapkezelőkről és a kollektív befektetési formákról szóló 2011. évi CXCVIII. törvény 185. § (3) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba:

(3) Nem lép hatályba az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXVI. törvény 58. §-a.

Jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés hatályvesztése

hatályvesztés esetei:

- hatályon kívül helyezés
- módosítás
- automatikus hatályvesztés
- AB vagy Kúria megsemmisítő határozata

Jogszabály hatályon kívül helyezése 1.

- jsz megalkotására hatáskörrel rendelkező szerv
- tételesen megjelölve a hatályon kívül helyezni kívánt rendelkezést

Jogszabály hatályon kívül helyezése 2.

Kivétel:

a) felhatalmazás hatályon kívül helyezésével együtt

- törvény ➡ kormányrendeletet, Kormány tagjának rendeletét, önálló szabályozó szerv vezetőjének rendeletét (kiv. eredetiek)
- kormányrendelet ➡ Kormány tagjának rendeletét (kiv. eredeti) – ha kormányrendelet adta a felhatalmazást

b) felhatalmazás hatályvesztése után

- kormányrendelet ➡ miniszteri rendeletet (ha törvényben kapott felhatalmazás hatályát veszítette)
- kormányrendelet ➡ kormányrendeletet (ha nincs felhatalmazás)
- miniszteri rendelet ➡ miniszteri rendeletet (ha nincs felhatalmazás vagy nem is volt)

Jogszabály hatályon kívül helyezése 3.

Hatályon kívül helyezés időpontja lehet

- a) naptári nap
kivételesen: óra
- b) jövőben bekövetkező feltétel
(a feltétel bekövetkezéséről a naptári napjának megjelölésével miniszter a Magyar Közlönyben egyedi határozatot tesz közzé, a jegyző pedig egyedi határozatot tesz közzé az önk.r. kihirdetésére vonatkozó szabályok szerint)

Automatikus hatályvesztés 1.

- A módosító rendelkezés és hatályon kívül helyező rendelkezés a hatálybalépéssel, vagy ha a módosító, illetve a hatályon kívül helyező rendelkezés a módosítást, illetve hatályon kívül helyezést meghatározott időponthoz vagy jövőbeli feltételhez köti, ennek az időpontnak vagy jövőbeli feltételnek a bekövetkeztével végrehajtottá válik.
- A fentiek alapján végrehajtottá vált jsz-i rendelkezés a végrehajtottá válást követő napon automatikusan hatályát veszti.

Automatikus hatályvesztés 2.

**2011. évi CLX. törvény
a Nemzeti Kulturális Alapról szóló 1993. évi XXIII.
törvény módosításáról**

1-2. §

3. §

4. § (1) E törvény - a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel - a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az 1-2. § 2012. január 1-jén lép hatályba.

Automatikus hatályvesztés 3.

A kizárólag

a) végrehajtottá vált rendelkezést (módosító vagy hatályon kívül helyező),

b) hatályba léptető rendelkezést, illetve

c) az európai uniós követelményekre utaló rendelkezést

tartalmazó jogszabály az utoljára végrehajtottá vált rendelkezése végrehajtottá válását követő napon hatályát veszti.

Automatikus hatályvesztés 4.

**2011. évi CLX. törvény
a Nemzeti Kulturális Alapról szóló 1993. évi
XXIII. törvény módosításáról**

1-2. §

3. §

4. §

További szabályok az időbeli hatállyal összefüggésben

- jsz a nap kezdetén veszti hatályát
- a módosító jsz vagy jsz-i rendelkezés hatályon kívül helyezése vagy automatikus hatályvesztése nem érinti az általa módosított jsz-i rendelkezés hatályát
- jsz vagy jsz-i rendelkezés hatályon kívül helyezése vagy automatikus hatályvesztése nem eredményezi a korábban általa hatályon kívül helyezett jsz vagy jsz-i rendelkezés újbóli hatálybalépését

A jogbiztonság pillérei

Jogbiztonság

A jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogalkotó kötelezettségévé teszi azt, hogy a jogszabályok világosak, egyértelműek és működésüket tekintve kiszámíthatóak, előreláthatóak legyenek a jogszabályok címzettjei számára.

Visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalma

Valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell.

De! pozitív tartalmú jogszabályok nem sértik

[34/1991. (VI. 15.) AB határozat, 11/1992. (III. 5.) AB határozat, 28/1992. (IV. 30.) AB határozat, 57/1994. (XI. 17.) AB határozat]

A helyi önkormányzat képviselő-testülete 2008. december 3-án megtartott testületi ülésén megváltoztatta az állatok tartásáról szóló helyi önkormányzati rendeletet, a korábbi rendeletet hatályon kívül helyezte, és újat alkotott. Az új rendelet leginkább vitatott rendelkezése a következő: „6. § (3) Nagyüzemi sertéstartás a belterületi határvonaltól számított 100 m távolságon belül nem lehet.” E rendelet 2009. január 1-jén lépett hatályba.

Kellő felkészülési idő követelménye

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy a jogalanyok számára legyen tényleges lehetőség, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani. Kellő időt kell biztosítani arra, hogy az érintettek a jogszabály szövegét megismerhessék, és eldöntsék, miként alkalmazkodnak a jogszabály rendelkezéseihez.

[34/1991. (VI. 15.) AB határozat, 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, 10/2001. (IV. 12.) AB határozat]

- Az Országgyűlés a 2022. évi rendkívüli nyári ülészakán olyan törvénymódosítást fogad el, amelynek értelmében a családoknak a tanköteles gyermekekre tekintettel a tankötelezettség teljes időtartamára járó és havonta folyósított “iskoláztatási támogatás” egyszeri, az iskoláztatási támogatás kéthavi összegének megfelelő és a tankötelessé válás évében kifizetendő ún. “beiskolázási juttatásra” módosul, és ez a módosítás 2022. szeptember 1-jén lép hatályba.

Normavilágosság

A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon. A normavilágosság sérelme miatt alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, továbbá szubjektív, önkényes jogalkalmazást teremt.
[26/1992. (IV. 30.) AB határozat]

- „§ Aki a közterület belterületét rendeltetésétől eltérő módon, életvitelszerű lakhatás céljára használja, szabálysértést követ el. A szabálysértés nem állapítható meg, ha a feladat ellátására kötelezett önkormányzat a hajléktalan-ellátás feltételeit nem biztosítja.”
- “§ A helyi önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben meghatározhat tiltott, közösségellenes magatartásokat. A helyi önkormányzat képviselő-testülete e magatartás elkövetőjével szemben önkormányzati rendeletben ötvenezer forintig terjedő helyszíni bírság, illetve százötvenezer forintig terjedő közigazgatási bírság kiszabását rendelheti el, amely az önkormányzat saját bevételeit képezi.”

2000. évi LVII. törvény

**a férfi és a női munkaerőnek egyenlő értékű munka esetén járó egyenlő díjazásáról szóló,
a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1951. évi 34. ülészakán elfogadott 100. számú**

Egyezmény kihirdetéséről

3. § E törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1957. június hó 8. napjától kell alkalmazni.

**166/2004. (V. 21.) Korm. rendelet
az állami sportinformációs rendszerről**

8. § (1) 2005. január 16-tól nem részesülhet állami támogatásban az az adatszolgáltató, amely nem tett eleget az e rendeletben foglalt adatszolgáltatási kötelezettségének.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazása esetén az adatszolgáltató részére nyújtott folyamatban lévő, az államháztartás valamely alrendszeréből származó támogatást fel kell függeszteni.

11. § E rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

„Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit a folyamatban levő doktori (PhD) eljárásokra akkor kell alkalmazni, ha a hallgatóra kedvező szabályt tartalmaz.”

**Az érvényesség -
hatályosság -
alkalmazhatóság
elhatárolása**

Pitypangóság Önkormányzatának képviselő-testülete – mivel magasabb szintű jogszabály nem rendelkezett a kérdésről – rendeletet alkotott az aratás időbeni ütemezéséről. Az önkormányzati rendeletet 2018. március 8-án hirdetik ki, és április 15-én lép hatályba. Az önkormányzati rendelet szerint az aratást 2018-ban augusztus 15-jén kell megkezdeni. Július 15-jén azonban a vidékfejlesztési miniszter felhatalmazás nélkül rendeletet alkot az aratás időbeni ütemezéséről, amely július 31-én lép hatályba, és pénzbüntetést ír elő arra az esetre, ha az aratást augusztus 1-én nem kezdik meg. Értékelje alkotmányossági szempontból a rendeleteket!

Kérdés?
(eszter.bodnar@ajk.elte.hu)